

#VAL2014

**Vilken tobakspolitik
står våra riksdags-
partier för?**

#Val2014 – Vilken tobakspolitik står våra riksdagspartier för?

ISBN 978-91-637-5452-4

© Tobaksfakta – oberoende tankesmedja

Skriften kan laddas ned via www.tobaksfakta.se

Vänligen kontakta Tobaksfakta för tillstånd
att reproducera delar av skriften.

Kontakt: Tobaksfakta – oberoende tankesmedja

E-post: tankesmedjan@tobaksfakta.se

Texter: Margaretha Haglund

Tryck: Graphic Digital AB, Stockholm, april 2014

Tack till Göran Boëthius, Paul Nordgren,
Ewy Thörnqvist, Sara Sanchez Bengtsson
och Helene Wallskär för deras medverkan.

Med finansiellt stöd av:

Yrkesföreningar mot Tobak

Tobaken kostar både liv och pengar och förstör miljön

Tobaksbruket är fortfarande den största enskilda orsaken till sjukdom, lidande och förtida död i vårt land, samtidigt som det ger upphov till stora kostnader för såväl stat, landsting/regioner, kommuner och arbetsgivare som för rökaren själv. I Sverige finns idag cirka 1,5 miljoner dagliga tobaksbrukare – rökare och snusare. Varannan rökare dör i förtid av sin rökning och förlorar i genomsnitt 10 år av sin livstid. Rökningen beräknas döda 12 000 människor varje år. Samhällskostnaden för rökningen har beräknats till minst 30 miljarder kronor årligen.

WHO:s tobakskonvention innehåller lösningar på tobakskatastrofen

Världshälsoorganisationens tobakskonvention WHO Framework Convention on Tobacco Control, FCTC, antogs 2003 och är ett evidensbaserat internationellt avtal mellan – hittills – 178 länder om att genomföra en rad olika åtgärder för att

motverka tobaksbruket. Genom att införa tobakskonventionens olika åtgärder finns nu bättre förutsättningar för att skydda människor, både i Sverige och i övriga världen, från de sociala, ekonomiska och inte minst hälso-mässiga följderna av tobakskonsumtion, tobaksproduktion och exponering för tobaksrök. Sverige anslöt sig till tobakskonventionen 2005. Därigenom har Sverige åtagit sig att fortsätta och kraftigt förstärka sitt arbete (även innefattande fortsatta lagstiftningsinsatser) för ett minskat tobaksbruk.

Från att ha varit världsledande i tobakskampen är Sverige nu på efterkälken

Trots tidigare stora framgångar i det svenska tobaksförebyggande arbetet förblir tobaksbruket en av de enskilt största hälsoriskerna i vårt land. Man kan konstatera att de av riksdagen 2003 fastställda etappmålen för tobak för 2014 inte heller kommer att uppnås. Dessutom kan konstateras att den nu gällande ANDT-strategin inte heller har innehållit de insatser på tobaksområdet som varit

nödvändiga för att etappmålen skulle kunna uppnås. I såväl en nordisk som europeisk jämförelse går Sverige sedan några år bakåt i stället för att driva en fortsatt kraftfull och effektiv tobakspolitik. Alltsedan Sveriges ratificering av tobakskonventionen 2005 har få effektiva tobakspolitiska insatser genomförts i Sverige. Detta till skillnad mot i t. ex. Norge, Finland, Storbritannien och Irland som nyligen genomfört kraftfulla åtgärder mot tobaksindustrins marknadsföring, som t. ex. exponeringsförbud. Irland och Storbritannien undersöker nu även möjligheten att införa neutrala tobaksförpackningar. Finland och Irland har vidare beslutat om årtal där ett samhälle utan tobaksbruk är målet.

En jämförelse mellan riksdagspartiernas tobakspolitik och WHO:s tobakskonvention

Tobaksfakta frågade under november 2013–januari 2014 riksdagspartierna om deras inställning till de olika åtgärder som tobakskonventionen förordar att anslutna länder ska

genomföra så snart som möjligt. Vi frågade också om partiernas inställning till att sätta ett slutdatum för rökningen, till exempel Rökfritt Sverige 2025.

Av sammanställningen framgår tydligt att oppositionen med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i spetsen har den mest folkhälsoinriktade tobakspolitiken. Att Socialdemokraterna inte förordar öppenhet om kontakterna med tobaksindustrin eller förbud mot lockande tillsatser i tobaken förvånar.

Vad gäller Alliansen förordar Centern såväl ett exponeringsförbud som neutrala tobaksförpackningar, det gör däremot varken KD, FP eller M. Den sämsta tobakspolitiken i Alliansen företräder Moderaterna tätt följd av Folkpartiet. Det enda Alliansparti som vill ha öppenhet i kontakterna med tobaksindustrin är KD. Till sist kan konstateras att Sverigedemokraterna står för den mest bristfälliga tobakspolitiken i relation till WHO:s tobakskonvention.

Åtgärd	C	FP	KD	MP	M	S	SD	V
Exponeringsförbud för tobaksvaror på säljställen.	●			●		●		●
Neutrala standardiserade tobaksförpackningar (förpackningar med bild- och textvarningar på neutral bakgrund och med märkesnamnet i neutralt typsnitt).	●			●		●		●
Förbud mot slimpaket som ser ut som t.ex. förpackningar för kosmetika.			●	●				●
Öppenhet om möten mellan beslutsfattare och tobaksindustrin, t.ex. genom offentliga minnesanteckningar på hemsidor som anger vilka som deltagit och vilka ärenden som behandlats.			●	●				●
Massmediakampanjer om tobaksindustrins arbetsmetoder.				●				●
Massmediakampanjer om hur man slutar med tobak.	●	●	●	●	●	●		●
Intensifierad nationell ledning av det tobaksförebyggande arbetet, t.ex. tydlig nationell ledning och adekvata resurser.	●	●	●	●	●	●		●
Licensiering av alla led i framställning av och handel med tobaksvaror.				●		●		●
Förbud mot självbetjäningsautomater.			●	●				●
Ekonomiskt stöd till frivilligorganisationer som arbetar med tobaksförebyggande verksamhet.		●	●	●	●	●		●
Förbud mot smaktillsatser i tobak som attraherar yngre, framför allt frukt- och godissmaker.		●	●	●			●	●
Fler rökfria miljöer, inkluderande allmänna platser utomhus (parker, stränder, uteserveringar).	●		●	●		●		●
Främja tobaksavvänjning och adekvat behandling av tobaksberoende.	●	●	●	●	●	●	●	●
Åtgärder för att eliminera alla former av olaglig handel med tobak.	●	●	●	●	●	●	●	●
Förhindra försäljning av tobaksvaror till och av minderåriga (under 18 år).	●	●	●	●	●	●	●	●
Ett slutdatum för rökning som t.ex. Rökfritt Sverige 2025.	●		●	●		●		●

Källa: Svar från partikanslierna i riksdagen eller utsedd riksdagsledamot i samarbete med Tobaksfaktas samrådsgrupp i riksdagen. Januari 2014.

Det här behövs i svensk tobakspolitik

Tobaksfakta efterlyser nu en mer kraftfull, allsidig och effektiv tobakspolitik i enlighet med WHO:s tobakskonvention inklusive dess rekommendationer och protokoll. Först därmed blir det möjligt att förverkliga de mål och insatser som Sverige redan åtagit sig att uppnå. Följande områden bör utvecklas i enlighet med tobakskonventionens rekommendationer:

- Det nationella ledarskapet bör förstärkas betydligt liksom resurserna.
- Grunden för det tobaksförebyggande arbetet bör beskrivas i ett nationellt handlingsprogram med ett måldatum, förslagsvis 2025, och att mindre än 5 procent av befolkningen då röker. Det skulle innebära att rökningen inte längre är det dominerande folkhälsoproblemet som det är i dag.
- Opinionsbildningen bör förstärkas avsevärt, gäller inte minst informationen om tobaksindustrins arbetsmetoder.

- Regler bör införas för att hålla tobaksindustrin borta från folkhälsopolitiken.
- Årliga tobaksskattehöjningar med minst 5 % över inflationen.
- Kontroll av attraktiva tillsatser som t. ex. frukt och godis i all tobak inklusive snus.
- Varningsbilder bör införas på samtliga tobaksförpackningar.
- Tobaksreklamförbudet bör förstärkas genom t. ex. ett exponeringsförbud och standardiserade tobaksförpackningar.
- Sverige bör bidra aktivt i det internationella tobaksförebyggande arbetet och bl. a. ge stöd till resurssvaga länder.

Tobaksfakta – oberoende tankesmedja startade hösten 2010 som en ideell förening. Tobaksfakta är en ledande opinionsbildare inom det tobaksförebyggande området genom att väcka debatt utifrån fakta och vetenskaplig grund. För Tobaksfakta är det särskilt viktigt att – i samverkan med andra – öka medvetenheten om och stimulera till genomförandet av åtgärder i Tobakskonventionen, åtgärder som leder till ett samhälle fritt från tobak.

Inom tobaksområdet finns redan i dag tillräcklig evidensbaserad kunskap för att bekämpa tobaksbruket. Därför ligger Tobaksfaktas tyngdpunkt på just olika former av kunskapsspridning.

Huvudsyftet med Tobaksfaktas arbete är att förhindra tobaksdebut bland barn och unga. Detta kräver åtgärder för att såväl begränsa tillgängligheten till tobak som att skapa fler stödjande tobaksfria miljöer. I detta ingår att minska den sociala acceptansen för tobaksbruket och tobaksindustrin. Även för vuxna är minskad tillgänglighet till tobaksvaror samt rökfria miljöer ett viktigt stöd. Forskningen är entydig: för att förebygga tobaksbruk bland barn och unga så är det viktigt att samtidigt även påverka attityden till tobaksbruk bland vuxna.

Tobaksfakta – oberoende tankesmedja har följande medlemsorganisationer:

A Non Smoking Generation

Astma- och allergiförbundet

Cancerfonden

Hjärt-Lungfonden

Lungcancerförbundet Stödet

Läkare mot Tobak

Lärare mot Tobak

Psykologer mot Tobak

Sjuksköterskor mot Tobak

Tandvård mot Tobak

Nätverket mot Cancer

Riksförbundet VISIR

Riksförbundet SMART

Smart Ungdom

Riksförbundet HjärtLung

TobaksPreventiva nätverket
i Landsting och Regioner,
TPLR

Unga Allergiker

TOBAKSFAKTA

OBEROENDE TANKESMEDJA

Omkring 1,5 miljoner människor i vårt land röker och/eller snusar dagligen. Tobaken är fortfarande den största enskilda orsaken till sjukdom och för tidig död.

Rökningen beräknas döda 12 000 personer varje år i Sverige.

Vad vill våra riksdagspartier göra åt detta? Svaren hittar du i den här valguiden från Tobaksfakta – oberoende tankesmedja. Vi har frågat riksdagspartierna om deras inställning till de åtgärder som WHO:s tobakskonvention uppmanar alla länder att genomföra, bland mycket annat exponeringsförbud för tobaksvaror, standardiserade förpackningar och fler rökfria miljöer. Vi har även frågat om partierna vill sätta ett slutdatum för rökningen i Sverige. Foldern redovisar svaren parti för parti.